Höyük, Kasım/November 2024, Sayı/Issue: 14; 15-46

TÜRK TARİH KURUMU
HÖYÜK

DOI: 10.37879/hoyuk.2024.2.015
https:/hoyuk.gov.tr
https://dergipark.org.tr/tr/pub/hoyuk

Başvuru tarihi/Submitted: 31.07.2023
Kabul tarihi/Accepted: 01.12.2023

Araştırma Makalesi/Research Article

İnşa Tekniği ve Plan Olarak Doğu Akdeniz Geleneğinde Bir Saray: Oylum Höyük Orta Tunç Çağı I Sarayı

Atilla Engin*

Öz

Oylum Höyük'te, son yıllarda Kuzeybatı Alan'da yürütülen kazı çalışmalarında Orta Tunç Çağı I'e tarihlenen büyük bir saray yapısı açığa çıkarılmıştır. Bir yangın tahribatı ile son bulan yapıda, yangın sırasında ölen iki kadına ait iskelet ile kırılmış ve alt kısımları eksik kaplar bulunmuş olup bunlar bir saldırı ve yağmalamaya işaret etmektedir. Mekânlar içinde açığa çıkan ocaklar, kil sekiler üzerindeki öğütme taşları ve depolama kaplarına ait parçalar, sarayın açığa çıkartılan bölümünün mutfak, depo, kiler ve işliklerden oluştuğunu göstermektedir.

Yaklaşık 1050 m^2'lik bölümü açığa çıkarılan anıtsal yapının kalın duvarları kerpiçle inşa edilmiştir. Batısında bir avlu, doğusunda ise kerpiç bir teras bulunan sarayın dikdörtgen planlı ana bölümü iki aks üzerinde yer alan mekân dizilerinden oluşmaktadır. Çok katlı olan Oylum Höyük Sarayı'nın mimari açıdan en yakın benzerleri Tilmen Höyük OTÇ Sarayı, Alalah Yarimlim Sarayı ve Tell Mardikh Batı Sarayı'dır (Fig. 4a-d). Bir avlu kanadı boyunca uzanan mekân dizilerinden oluşan çok katlı saray planı, avlular çevresine yerleştirilmiş mekânlardan oluşan geleneksel Suriye ve Mezopotamya saray planlarından farklıdır. Plan anlayışı dışında, kalın kerpiç duvarlar, çok katlı olduklarını gösteren merdiven odaları, ahşap sütun ve sütun altlıkları kullanımı Oylum Höyük OTÇ I Sarayı, Tilmen Höyük OTÇ Sarayı ve Alalah Yarimlim Sarayı'nın ortak özelliklerdir. MÖ 2. binyılın başlarında ortaya çıkan bu mimari gelenek, Suriye saray mimarisinde Doğu Akdeniz'in özellikle kuzey kesimine özgü yeni bir anlayışı ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oylum Höyük, Oylum Höyük Sarayı, Orta Tunç Çağı I, Doğu Akdeniz, Mimari.

A Palace in the Eastern Mediterranean Tradition as Construction Technique and Plan: Oylum Höyük Middle Bronze Age I Palace

Abstract

In recent years, excavations in the Northwest Area of Oylum Höyük have revealed a large palace structure dating back to the Middle Bronze Age I. In the building, which was destroyed by a fire, the skeletons of two women who died during the fire and broken vessels with missing lower parts were found, indicating an attack and looting. The hearths uncovered within the spaces, along with grinding stones on clay platforms and fragments of storage vessels, indicate that the excavated section of the palace consisted of kitchens, storage rooms, cellars, and workshops.

* Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep/TÜRKİYE
atillaengin@gantep.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3165-1562

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

The thick walls of the monumental building, of which approximately 1050 m² was uncovered, were built with mud bricks. The rectangular planned main part of the palace, which has a courtyard in the west and a mud brick terrace in the east, consists of a series of spaces on two axes. Architectually, the multi-storeyed Oylum Höyük Palace has the closest parallels in Tilmen Höyük MBA Palace, Alalah Yarimlim Palace and Tell Mardikh West Palace (Fig. 4a-d). The multi-storey palace plan, consisting of space series extending along a courtyard wing, differs from the traditional Syrian and Mesopotamian palace plans, which contain spaces arranged around courtyards. Apart from the plan concept, thick mud-brick walls, stairwells showing that they are multi-storey, and using of wooden columns and column bases are common features of the Oylum MBA I Palace, Tilmen Höyük MBA Palace and Alalah Yarimlim Palace. This architectural tradition which emerged in early 2nd millennium BC, reveals a new understanding of Syrian palace architecture, especially in the northern part of the Eastern Mediterranean.

Keywords: Oylum Höyük, Oylum Höyük Palace, Middle Bronze Age I, Eastern Mediterranean, Architecture.

Giriş

Kilis ili, Merkez ilçe, Oylum Mahallesi (eski Oylum Köyü) sınırları içerisinde yer alan ve yaklaşık 460x370 m'lik alanı ve 37 metreyi bulan yüksekliği ile Oylum Höyük, bölgenin en büyük höyük yerleşmelerinden biridir (Fig. 1-2). MÖ 2. binyılın başlarında Oylum Höyük, çevresinde yer yer korunmuş büyük bazalt taşlarla inşa edilmiş sur duvarının da işaret ettiği üzere büyük bir kent yerleşimidir[1]. Kilis ve çevresinde yaptığımız yüzey araştırmaları da MÖ 2. binyılda Oylum Höyük'ün, çevresindeki uydu yerleşmelerle birlikte bölgesel bir merkez olduğunu göstermektedir[2]. Son yıllarda, Kuzeybatı Alan'da, OTÇ I Sarayı dışında MÖ 2. binyıla tarihlenen çivi yazılı belgeler ve krali mühür ve mühür baskıları (bullalar) Oylum Höyük'ün bir yönetim merkezi olduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır[3]. Arkeolojik bulgular, coğrafi konum ve höyük çevresinin "İllizi" olan modern mevki adından hareketle, Oylum Höyük'ün MÖ 3. binyıla ait Mezopotamya kaynaklarında geçen *Ulisum/Ullis* ile MÖ 2. binyılda Mısır kaynaklarındaki *Ullaza* ile ve Hitit kaynaklarında geçen *Nuhašše* ülkesinin başkenti ya da en önemli şehri olan *Ukulzat/Kuilzila* ile eşleştirilebileceğine işaret etmektedir[4]. Oylum Höyük'te ele geçen Hitit Büyük Kralı tarafından yerel krala gönderilmiş olan çivi yazılı tablette, yerel krala hitap kısmında *Nuhašše* adının okunmuş olması[5], bu lokalizasyon önerimizi güçlendirmektedir.

Oylum Höyük'te, 2007 yılından itibaren Kuzeybatı Alan'da (Fig. 2) yürütülen kazı çalışmalarında Orta Tunç Çağı I (OTÇ I)'e tarihlenen anıtsal bir kerpiç yapı (Fig. 3-4a), Oylum Höyük ve bölge arkeolojisi için yeni ve çarpıcı bilgiler ortaya koymaktadır[6]. Şimdiye kadar sürdürülen kazı çalışmalarında yapının yaklaşık 1050 m²'lik bölümü kazılmış olmakla birlikte, yapı henüz tümüyle açığa çıkartılamamıştır (Fig. 3-4a).

1 Engin-Helwing, 2012, 94-95, fig. 1.

2 Engin-Helwing, 2012.

3 Engin 2016; 2019b; Dinçol-Dinçol 2011; Donbaz 2011; 2014; Özgen-Helwing 2001, Abb. 31a; Özgen vd. 2013a, 507-508, res. 14; 2013b, res. 2, 9, 15; Ünal 2015, 19, 23-27, fig. 2.

4 Engin 2014.

5 Ünal 2015, 19, 24-25.

6 Engin 2019a; Engin vd. 2014, 241-242, res. 10; 2016, 451-453, res. 9-12; 2017, 556-560, 567-568, res. 2, 5, 6; 2018, 483-486; 2019, 282-283, res. 15; 2020, 248, 250-253, res. 15; 2022, 172-173, res. 4; 2023, 221-224, res. 8-13, 15; Özgen vd. 2011, 58-59, res. 6; 2013a, 500-501, res. 5; 2013b, 324, res. 3; 2014, 163, 166, res. 12-13.

Sarayın mekânları içerisinde ele geçen silindir mühür baskılı bir kapı bullası (Fig. 15), iki bazalt heykeltıraşlık eseri (Fig. 16) ve yapı molozu içinde ele geçen bir silindir mühür önemli buluntular arasındadır. Mekânlar içinde, bir kısmı yüksek sekiler üzerinde bulunan pişmiş topraktan erzak kapları, mutfak kapları, bazalt öğütme taşları ile bazı mekânlardaki ocaklar, bu mekânların depo, kiler ve mutfak işlevli olduğuna işaret etmektedir (Fig. 7-14).

Sarayın Konumu ve Planı

Oylum Höyük OTÇ I Sarayı, höyüğün kuzeybatı yükseltisi üzerinde, ovaya hâkim bir konumda yer almaktadır. Höyüğün bu kesiminde, eteklerde yer alan sur duvarına ait kalıntılar ile birlikte olasılıkla bir kent kapısı bulunduğu değerlendirilmektedir. Kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan saray yapısının batısını geniş bir kerpiç teras[7], doğusunu ise bir ön avlu[8] sınırlandırmaktadır. Yapının masif kerpiç duvarlarının korunan yüksekliği yer yer 3,70 m'yi bulmaktadır.

Sarayın açığa çıkartılan mekânları, yan yana iki aks üzerinde bulunan mekân dizilerinden oluşmaktadır (Fig. 3-4a). Saray bu plan tarzıyla, çok avlulu ve avlular etrafındaki mekân dizilerinden oluşan geleneksel Mezopotamya saraylarından farklı bir plan ortaya koyar. Batı kesimde avluya bakan cephede yer alan, yan yana yapılmış ince kerpiç duvarlı üç mekân, olasılıkla sonradan yapıya eklenmiş olmalıdır. Kalın yüksek duvarlar, üst kata ait taban izleri ve 5 no.lu merdiven odasının[9] varlığı, sarayın çok katlı olduğunu göstermektedir (Fig. 4a, 6). Merdiven odasının kuzey ve güneyinde "L" biçiminde 4 ve 6 no.lu iki simetrik mekân yer almaktadır (Fig. 6). Benzer simetrik mekânlar, aynı döneme ait olan Ebla Batı (Q) Sarayı'ndan da bilinmektedir[10].

Oylum Höyük Sarayı'nda avlu, geleneksel Mezopotamya ve Suriye saraylarından farklı olarak, yapının doğu cephesi boyunca uzanmaktadır. Sarayın batısında kerpiç bir terasın, doğusunda ise bir avlunun yer alması, Oylum Sarayı'nı farklı kılan ve daha çok Doğu Akdeniz'e özgü yeni bir mimari geleneği ortaya koyan bir özelliktir. Diğer taraftan Qatna Krali Sarayı[11] ve Kinet Höyük OTÇ II Sarayı'nda[12] da görülen anıtsal yapıların, höyüğün derin katmanları içerisine yerleştirilmiş olması, bir Doğu Akdeniz inşa tekniği gibi görünmektedir. Yapı, inşa tekniği ve arka arkaya bağlantılı mekân dizilerinden oluşan planı ile çağdaşları olan başta Ebla'daki Batı Sarayı (Q), Kuzey Saray (Northern Palace P) ve E Sarayı[13], Qatna'daki Doğu Sarayı (Eastern Palace)[14] ve Tall Bi'a'daki B Sarayı[15] ile büyük benzerlikler göstermektedir. Ancak höyük, bir avlu boyunca uzanan planı ile daha çok Tilmen Höyük OTÇ Sarayı[16] ve Alalah'taki Yarimlim

7 Özgen vd. 2009, 146-147, res. 13-14; 2013a, 500-501, res. 5; 2014, 166.

8 Engin vd. 2016, 454-455, res. 11-12.

9 Engin vd. 2016: 451.

10 Akkermans-Schwartz 2003, 298.

11 Morandi Bonacossi 2007, fig. 2; Novák 2004, 301, 303, fig. 3-4.

12 Akar 2006, 7-8, fig. 2.5.

13 Akkermans-Schwartz 2003, 298-301; Matthiae 1980, 9-1; 1984; Pinnock 2001, 15-23.

14 Iamoni 2015; Iamoni-Kanhouch 2009, 161-164; Iamoni-Morandi Bonacossi 2011, 184-184, fig. 3-4; Morandi Bonacossi 2009, 156-159; Morandi Bonacossi 2013, 424; Morandi Bonacossi 2016, 152-154, fig. 3-4; Morandi Bonacossi vd. 2009.

15 Einwag 2002, 143-146, fig. 2.

16 Alkım 1962, 458-466, fig. 33-44, pl. IV; Marchetti 2005.

Sarayı[17] ile benzer plan anlayışını yansıtmaktadır (Fig. 4b, 4d). Her üç sarayı da diğer Suriye ve Mezopotamya saraylarından ayıran en temel fark, merkezi bir avlunun bir kanadı boyunca uzanan çok katlı mekân dizilerinden oluşan bir plana sahip olmalarıdır. Bu plan tarzı, eski Suriye mimarisinde yeni bir anlayış olarak kabul edilmektedir[18]. Farklı olarak Yarimlim ve Tilmen Höyük saraylarında görülen ortostatlar, Oylum Sarayı'nın henüz açığa çıkartılan kısımlarında görülmemektedir. Bununla birlikte, kalın kerpiç duvarlar, çok katlı olduklarını gösteren merdiven odaları, ahşap sütun ve sütun altlıkları kullanımı her üç sarayda da ortak özelliklerdir. Tilmen Höyük Sarayı'nın duvar kalınlıkları 2,40-1,50 m arasında değişse de çoğu 1,85 m'dir ve bu duvar kalınlığı[19] Oylum Sarayı'nın duvarları ile yaklaşık aynı genişliktedir. Oylum Sarayı'nın terasını destekleyen duvarların taş temelleri üzerinde görülen beyaz sert harç, Tilmen Höyük ve Yarimlim Sarayı duvarlarında da tespit edilmiştir[20].

İnşa Tekniği

Oylum Höyük OTÇ I Sarayı tümüyle kerpiçle inşa edilmiştir. Kalın duvarlar ortalama 1,80-1,85 m genişliğindeyken, 2, 3, 12, 13 ve 15 no.lu odalardaki bölme duvarları ile yapının doğu cephesine sonradan bitiştirilmiş olan ve avluya açılan 8, 9 ve 10 no.lu mekânların duvarları ortalama 50 cm kalınlığındadır (Fig. 4a). Küçük bölmelerin taban seviyeleri, ana mekân tabanlarından 20-30 cm daha yüksektir. Özellikle 7 no.lu mekânın batı duvarının altında görülen taş sıraları, yapının bir sıra taş temel üzerine inşa edilmiş olduğunu göstermektedir[21]. 8, 9, 10 no.lu, avluya açılan üç mekânda da kerpiç duvarlar geniş taş temeller üzerine oturtulmuştur[22].

Yapının duvarlarında ve binayı batıdan destekleyen terasta (Fig. 4a-5), 40x40 cm boyutlarında ve 12 cm kalınlığında koyu yeşilimsi gri, açık kırmızı ve beyaz-kireçli olmak üzere üç farklı renkte standart kare kerpiçler kullanılmıştır. Daha fazla kullanılmış olan koyu yeşilimsi gri renk kerpiçler, çoğunlukla ırmak yatağından elde edilen balçıkla yapıldıkları için özensiz ve kalitesizdir. Samansız balçıktan yapılmış olmalarına rağmen bu koyu yeşilimsi gri kerpiçler duvarların kalınlığı sayesinde yapının mukavemetini azaltmamıştır. Anıtsal kerpiç yapılarda farklı renklerde kerpiç kullanımı Doğu Akdeniz'de Megiddo, Pello ve Dan gibi merkezlerdeki çağdaş yapılardan da bilinen bir özelliktir[23]. Farklı renkte ve bir kısmı samansız yapılmış kalitesiz kerpiçlerin kullanımı, büyük yapılarda çok fazla kerpice ihtiyaç duyulması ve kerpiç kaynağı olarak yakınlarındaki kil yataklarının kullanılması ile bağlantılı görünmektedir.

Yapıda kullanılan kerpiçlerin rengi ve dokusu değişse de 40x40x12 cm ölçülerindeki standart boyutları değişmemektedir. Doğu Akdeniz'de Kinet Höyük'te, OTÇ II'ye tarihlendirilen yangın geçirmiş anıtsal bir yapıda[24] ve Pello, Dan gibi Güney Levant merkezlerinde bulunan kerpiç yapılarda da aynı ölçülerde standart kare kerpiçler kullanılmıştır[25]. Yukarı Dicle havzasında

17 Heinz 1992, 13, Tafel 2-5; Woolley 1955, 92, fig. 35; Yener 2005, 138.

18 Margueron 1982, 191.

19 Alkım 1962, 460-461.

20 Alkım 1962, 462; Woolley 1955, 232.

21 Engin vd. 2017, 558.

22 Engin vd. 2017, 559.

23 Homsher 2012, 11-12.

24 Akar 2006, 6, fig. 2.5.

25 Homsher 2012, 10. İran'daki Konur Sandal'da MÖ 3. binyıl yapılarındaki kare kerpiçler de yaklaşık aynı

Giricano, Ziyaret Tepe ve Salat Tepe gibi merkezlerde de OTÇ'nda standart kare kerpiçler kullanılmıştır[26]. Salat Tepe OTÇ yapılarında kullanılan standart kare kerpiçler 35x35x8 cm boyutlarındadır[27]. Bu durum bu boyutlardaki kerpiçlerin, MÖ 2. binyılda geniş bir bölgede, yaygın biçimde kullanıldığına işaret etmektedir.

Duvarlar üzerinde sıva çok az korunmuştur. 2, 7, 12 ve 15 no.lu mekânların duvarlarında ve yüksek kil sekilerin üzerinde tespit edilen beyaz kireçli sıva yaklaşık 1 cm kalınlığındadır[28]. Sarayın batı duvarı ile kerpiç teras arasında görülen yaklaşık 1,5-2 cm kalınlığındaki belirgin beyaz sıva izi[29], dış cephenin de tümüyle kireç katkılı beyaz bir sıva ile kaplı olduğunu göstermektedir. Açığa çıkartılan beyaz sıva üzerinde herhangi bir duvar boyası izi tespit edilmemiştir. Bölgede bu döneme ait Mari'deki Zimrilim Sarayı'nda[30], Qatna'daki Doğu Sarayı'nda[31] ve Tell Açana'daki Yarimlim Sarayı'nda[32] duvar boyaları tespit edilmiştir. Ancak Oylum Höyük Sarayı'nın açığa çıkartılan mekânlarının depo, kiler ve mutfak nitelikli bodrum katı odaları olduğu ve duvar sıvalarının da çok az yerde korunduğu düşünülürse, olasılıkla üst kat odalarının ve avluya bakan dış cephenin duvar boyalarına sahip olması mümkündür.

Sarayın inşasında en ilginç yapım tekniği, binanın adeta höyük içerisine oturtulmuş olmasıdır. Yapının avluya açılan 8, 9 ve 10 no.lu küçük mekânlarının tabanı yaklaşık avlu seviyesindeyken, kalın duvarlı ana mekânların tamamının taban seviyesi, batıdaki avlu ve doğudaki teras zemininden yaklaşık 2 m daha aşağıdadır (Fig. 4)[33]. Buna göre bina, höyüğün bu bölümüne kazılan derin çukur içerisine inşa edilmiş olabileceği gibi, kazılan derin temel çukurları içine duvarlar inşa edildikten sonra duvar aralarındaki toprak boşaltılarak da mekân tabanlarının düşürülmüş olması mümkündür. Benzer biçimde masif yapı duvarlarının höyük katmanları içine oturtulduğu inşa tekniği, Doğu Akdeniz'de Kinet Höyük'te OTÇ II'ye tarihlendirilen yanmış bir yapı kompleksinden[34] ve Qatna Krali Sarayı'ndan da bilinen bir özelliktir[35].

Mekânlar, Avlu ve Teras

Sarayın şimdiye kadar açığa çıkartılan bölümleri içindeki kalıntılar, mekânların mutfak, depo, kiler ve işlik işlevlerine işaret eder. Mekân ve avlu tabanları sıkıştırılmış topraktır. Farklı olarak, binanın kuzeyindeki 1 no.lu mekânın içerisi tümüyle kerpiçle kaplanmıştır. Olasılıkla bir terastan ziyade, bodrum katı olmayan, birinci kat zemini için bir düzlem oluşturmak amacıyla kerpiç ve harçla doldurulmuş bir iç mekân olduğu değerlendirilen odanın doğu duvarı korunmadığından uzunluğu kesin olarak bilinmemektedir.

ölçüde, 40x40x10 cm boyutlarındadır (bk. Dehkardi vd. 2011, 188).

26 Bartl 2005, fig. 7; Ökse-Görmüş 2013, 167.

27 Ökse-Görmüş 2013, 167.

28 Engin vd. 2017, 558.

29 Özgen vd. 2009, 147.

30 Akkermans-Schwartz 2003, 314-316, fig. 9.17; Bonatz vd. 1998, 91-92, fig. 28; Margueron 1982.

31 Morandi Bonacossi 2013.

32 Woolley 1955, 228-233.

33 Engin 2019a; Özgen vd. 2014, 167.

34 Akar 2006, 7-8, fig. 2.5.

35 Morandi Bonacossi 2007, fig. 2; Novák 2004, 301, 303, fig. 3-4.

2 no.lu oda, şimdiye kadar buluntuların en iyi korunduğu tek mekândır. Yaklaşık 4,5x8 m boyutlarında olan mekânın kuzeydoğu köşesinde yaklaşık 2x1 m boyutlarında ve 40 cm yükseklikte bir seki, güney duvarına bitişik olarak da yüksek bir kil platform üzerinde yan yana iki kil ocak yer almaktadır. Oda içinde bulunan ocaklar ile birlikte, yangın sırasında kırılarak dağılmış pişmiş toprak kap parçaları ve bazalttan öğütme taşları buranın bir mutfak olduğuna işaret etmektedir. Mekânın batı bölümünde yer alan, tek sıra kerpiçle ayrılmış ve bir kapı geçidi ile bağlantı sağlanan, yaklaşık 2x4,80 m boyutlarındaki dikdörtgen mekân kiler olmalıdır. Bu bölmenin kuzey yarısında, kırık durumdaki erzak kapları ile birlikte karbonlaşmış çok sayıda zeytin çekirdeği ele geçmiştir. Kiler bölmesi girişinde, taban üzerinde açığa çıkartılan iki kadın iskeleti, yapının tahribatı ile ilgili önemli ipuçları sunmaktadır (Fig. 7c)[36]. Yangın sırasında öldükleri anlaşılan kadınlardan birinin kafatasında yanık izleri bulunmaktadır. 2 no.lu mekâna, 80 cm genişliğinde bir kapı ile açılan 3 no.lu mekân da yaklaşık aynı boyutlarda ve benzer plandadır[37]. Odanın batı tarafında, 2 no.lu mekânda olduğu gibi, tek sıra bir kerpiç duvarla kiler bölmesi oluşturulmuştur. Kilerin taban seviyesi yaklaşık 30 cm daha yukarıdadır. Ana mekân ile kiler bölmesi arasındaki kapı girişine, basamak oluşturmak amacıyla küp biçimli iki bazalt blok yerleştirilmiştir. Ana mekânın merkezinde yer alan benzer biçim ve boyutlardaki üçüncü bazalt blok, ahşap sütun altlığı olarak kullanılmıştır.

Yaklaşık 5x2 m boyutlarındaki 5 no.lu küçük ve dar merdiven odasının kuzeyindeki ve güneyindeki "L" biçimli 4 ve 6 no.lu mekânlardaki bulgular da mutfak ve kiler işlevine işaret etmektedir (Fig. 6). Dar ve uzun olan bu mekânlar koridor biçimindedir. 4 no.lu mekânın güney duvarı boyunca, yaklaşık 40 cm genişliğinde ve 40 cm yüksekliğinde, dar ve uzun bir kerpiç platform yer almaktadır. Odanın kuzey duvarına bitişik olarak, 2 no.lu mutfaktakine benzer bir kil platform üzerine yerleştirilmiş bir ocak açığa çıkartılmıştır. Odanın kuzeydoğu köşesinde ise dikdörtgen bir niş bulunmaktadır. Bu mekânda kırık durumda birkaç kap ve kap parçası ile silindir mühür baskılı bir kapı bullası ele geçmiştir (Fig. 15). Güneydeki 6 no.lu mekân içinde ise erzak kaplarının özellikle üst ve ağız kısımlarına ait parçalar dışında herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır[38]. Mekânın kuzeye doğru yönelen kısmı, yüksek beyaz kireçli tabana sahip bir bölme görünümündedir (Fig. 8). 6 no.lu mekân, batı duvarı üzerindeki kapı geçidi ile 3 no.lu odaya, güney duvarındaki kapı geçidi ile de 7 no.lu odaya açılmaktadır.

7 no.lu mekân, açığa çıkartılan ikinci büyük mutfaktır (Fig. 9-10). 8x3,80 m boyutlarındaki dikdörtgen mekânın kuzeybatı ve kuzeydoğu köşelerinde 2 no.lu mutfak mekânındakine benzer, taş sıraları ve kille inşa edilmiş iki seki mevcuttur (Fig. 9, 10b)[39]. Kuzeydoğudaki seki üzerinde kırık kap parçaları, kuzeybatıdaki seki üzerinde ise bazalt öğütme taşları ele geçmiştir. Kuzeydeki duvarda yer alan iki seki arasındaki kapı geçidi (Fig. 10a) ile kuzeydeki mekânla bağlantı sağlanmaktadır. Yaklaşık aynı genişlikte olduğu anlaşılan ve güneydeki mekâna açılan ikinci bir kapı, güneybatı köşede, güney duvarı üzerinde bulunmaktadır. Mekânın batı bölümünde, düzgün yuvarlak bazalt bir blok üzerine yerleştirilmiş kil bir ocak yer almaktadır (Fig. 10c). Mekânın güneybatı köşesinde dikdörtgen bir niş bulunmaktadır. Mekân içinde kırık kap parçaları ve bazalt öğütme taşları ve şematik bir insan başı heykeli ele geçmiştir (Fig. 16a). Bazalttan

36 Engin 2022.

37 Özgen vd. 2013a, 500.

38 Engin vd. 2016, 452.

39 Engin vd. 2017, 558-559, fig. 2.

yapılmış ikinci bir şematik heykelcik (Fig. 16b), mekânın doğu duvarı içine yerleştirilmiş ve düşen sıvanın altında açığa çıkartılmıştır.

Doğrudan avluya açılan, ince duvarlı 8, 9 ve 10 no.lu üç küçük mekânda açığa çıkartılan kalıntılar ise bu odaların depo ve işlik olarak kullanıldığına işaret etmektedir (Fig. 11)[40]. Duvarlar üzerindeki kapı geçitleri, üç mekânın birbiri ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Odaların tabanları yaklaşık avlu zemini seviyesindedir. Avlu ile bağlantı ise kuzeydeki 8 no.lu odadan sağlanmaktadır. 8 no.lu odanın doğu duvarı önünde yer alan geniş düz taş basamak, odanın avlu ile bağlantısını sağlayan kapının bu bölümde olduğunu ortaya koymaktadır. 9 no.lu mekânın güneybatı köşesinde, içi beyaz kireç sıvalı, yaklaşık 1,70x1,70 m boyutlarında kare bir çukur, 10 no.lu mekânın güneydoğu köşesinde ise yaklaşık 0,7x1,50 m ölçülerinde, alçak dikdörtgen bir kil seki açığa çıkartılmıştır. İçi beyaz kireç sıvalı kare çukur, olasılıkla bir silo tabanı olmalıdır. 9 no.lu odanın kuzeydoğu köşesinde ele geçen biri küçük, diğeri büyük iki adet çömleğe ait olan ve yerinde korunan kap parçaları ile bazalt öğütme taşları dışında bu üç mekânda herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

Son yıllarda yapılan kazılarda, sarayın güneye doğru uzanan 11, 12, 14 ve 15 no.lu mekânları ortaya çıkartılmış[41] olup 13 no.lu mekânın ise henüz kazısı tamamlanmamıştır. 11 ve 12 no.lu odalarda, üst kata ait iki adet kapı mili taşı, taban parçaları ve taban parçaları üzerinde kırılarak dağılmış pişmiş toprak kap parçaları bulunmuştur (Fig. 12-13). 3,50x7,80 m boyutlarındaki 11 no.lu odadaki kazılarda, sıkıştırılmış toprak taban seviyesinde, doğu duvarı önünde, yaklaşık 1,5x1 m boyutlarında bir alanda çay taşları ile kaplı bir platform tespit edilirken, iki adet bazalt öğütme taşı dışında herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır (Fig. 12). 11 no.lu mekân da olasılıkla mutfak ya da işlik olarak kullanılmış olmalıdır. Odanın kuzey ve güney duvarları üzerindeki kapı geçitleri, benzer işlevdeki 3 ve 12 no.lu mekânlarla bağlantıyı sağlamaktadır.

11 no.lu odanın hemen güneyinde yer alan 12 no.lu mekân yaklaşık 3,90x7,80 m boyutlarındadır (Fig. 13). Odanın doğu bölümünde bir duvarla ayrılan 3,90x2 m boyutlarında küçük bir bölme bulunmaktadır. Taban seviyesi batıdaki ana mekândan yaklaşık 20 cm daha yüksek olan doğudaki küçük bölüm, 2 ve 3 no.lu odalardaki gibi olasılıkla bir kilerdir. Ana mekânın tabanı üzerinde, yanmış ahşap kalıntıları ve kırılarak dağılmış kap parçaları açığa çıkartılmıştır. Odanın kuzey ve güney duvarları üzerindeki kapı geçitlerinden 11 ve 13 no.lu mekânlara geçiş yapılabilmektedir. Odayı ikiye ayıran bölme duvarının kuzeybatı tarafında kireç sıvalı yüksek bir seki ortaya çıkarılmıştır (Fig. 13). Sekinin güney ve doğu kısımları tahrip olduğu için tam boyutları bilinmemektedir. Oda tabanı üzerinde üç adet bazalt öğütme taşı dışında buluntu ele geçmemiş olup burada yer alan küçük bölme ve öğütme taşları mekânın olasılıkla kiler ve işlik olarak kullanıldığına işaret etmektedir.

14 no.lu mekân, büyük ölçüde Erken OTÇ II yerleşim tabakasına ait büyük bir seramik fırını tarafından tahrip edilmiştir[42]. Yaklaşık 8x3,80 m boyutlarındaki mekân, 7 ve 15 no.lu mekânlar arasında bir geçiş odası konumundadır. Odanın kuzey ve güney duvarları üzerinde kapı geçitleri tespit edilmiştir.

40 Engin vd. 2016, 454-455; Engin vd. 2017, 560.

41 Engin vd. 2023, 221-224, res. 10-12, 15.

42 Engin vd. 2023, 220, res. 15.

Yaklaşık 8x6 m boyutlarındaki 15 no.lu oda, sarayın şimdiye kadar açığa çıkartılan en büyük mekânıdır (Fig. 14). 14 no.lu mekân gibi 15 no.lu mekânın da kuzeybatı kesimi Erken OTÇ II seramik fırını tarafından büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Mekânın güney duvarı boyunca yaklaşık 1 m aralıklarla izlenen yanık izlerinin, üst katı taşıyan ve yangın sırasında yanan ahşap kiriş izlerine ait olduğu değerlendirilmektedir. Mekânın kuzeydoğu köşesinde, çeyrek daire biçiminde yüksek bir seki bulunmaktadır. Doğu duvarı üzerindeki bir kapı geçidi, avluya bağlantıyı sağlamaktadır. Diğer tüm odalara bu mekândan geçilmektedir. Sekinin batısındaki bölme duvarı, iç mekânlar ile bağlantıyı sağlayan bir koridor oluşturmaktadır. Sekinin üzerinde bulunan iki adet kırılmış çömlek, bu geçiş mekânının aynı zamanda bir işlik olarak kullanılmış olabileceğini göstermektedir.

Yapının doğusunu geniş bir avlunun[43], batısını ise kerpiç bir terasın[44] sınırlandırması, Oylum Höyük Sarayı'nın belirgin özelliklerinden biridir (Fig. 4a-5). Bölgede, çağdaş Ebla E Sarayı da benzer biçimde kerpiç bir terasa sahiptir[45]. Batıdaki ön avlu sıkıştırılmış toprak zeminlidir. Avluda seramik parçaları ve pişmiş topraktan bir hayvan figürin başı parçası dışında herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır. Sonradan inşa edildiği değerlendirilen ince duvarlı olan ve yan yana bitişik yapılmış 8, 9 ve 10 no.lu mekânlar, doğrudan avlu ile bağlantılıdır. Avludan yapının ana mekânlarına giriş ise 15 no.lu mekânın doğu cephesi üzerinde yer alan kapı geçidinden sağlanmaktadır.

Sarayın batısını sınırlandıran kerpiç teras, 2007 yılında höyüğün batı yamacındaki basamaklı açma kazılarında tespit edilmiştir. H22, I22 ve J22 açmalarında yapılan çalışmalarda terasın, yapıya dik olarak bağlanan taş temelli kalın kerpiç duvarlarının arasına kerpiç ve harç-molozlar doldurularak inşa edildiği anlaşılmıştır (Fig. 5)[46]. Bu duvarlar ile terasa sağlam bir alt yapı oluşturulurken, terasın ana binaya bağlanması da sağlanmıştır. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan, biri 3,50 m diğeri 2 m genişliğindeki iki kerpiç duvar, taş temelli olup küçük bir sıra taşla oluşturulmuş ve beyaz kireçli bir harçla kaplanmıştır. Duvarların arası ise çamur harç ve kerpiç molozu ile doldurulduktan sonra, üzerleri belirli aralıklarla kerpiçle kaplanarak düz zeminler elde edilmiştir. Terasta kullanılan kare kerpiçler, saray duvarlarında kullanılanlarla aynı ölçüdedir[47]. H22b ve I22a açmalardaki mevcut kalıntılar, binaya paralel uzanan teras yapısının yaklaşık 15 m genişliğinde olduğunu ortaya koymaktadır. I22 ve J22 açmalarında, sarayın batı duvarı ile kerpiç teras arasında kalın beyaz bir sıva izi tespit edilmiş olup[48], bu durum önce saray yapısının inşa edildiğini ve dış cephesinin sıvanmasından sonra terasın binaya eklendiğini göstermektedir.

Yapının kuzeybatı kesiminde, I21 açmasında, 1 no.lu mekânın kuzeyinde de kerpiç dolgu görülmektedir. Bu dolgunun, 1 no.lu mekânda olduğu gibi bir taban dolgusu mu yoksa yapıyı kuzeyden sınırlandıran kerpiç terasın bir parçası mı olduğu henüz tam olarak anlaşılamamıştır. Ancak yapının kuzeyinde de bir yamaç bulunması nedeniyle bu bölümde de kerpiç bir teras

43 Engin vd. 2016, 454-455, fig. 11-12.

44 Özgen vd. 2009, 146-147, fig. 13-14; Özgen vd. 2013a, 500-501, fig. 5; Özgen vd. 2014, 166.

45 Pinnock 2001, 15-23.

46 Özgen vd. 2009, 147, fig. 14.

47 M20 açmasında açığa çıkartılan, OTÇ II'nin erken evresine (Oylum VIb) tarihlenen bir terasta da yaklaşık aynı boyutlarda kare kerpiçler kullanılmıştır (Engin vd. 2017, 567, fig. 13).

48 Özgen vd. 2009, 147.

beklenebileceği gibi bu mekânın birinci kat zemini için bir düzlem oluşturmak amacıyla kerpiç ve harçla doldurulmuş bir iç mekân olabileceği de değerlendirilmektedir.

İç Mimari Donanımları: Kapılar, Pencereler, Nişler, Sütun Altlıkları, Sekiler, Ocaklar

Mekânlar arasında geçişi sağlayan kapı geçitleri duvarlar üzerinde tespit edilebilmiştir (Fig. 7b, 10a)[49]. Duvarların üzerindeki izlerden, kapı geçitlerinin yaklaşık 0,80 m-1 m arasında değişen genişlikte olduğu anlaşılmaktadır. 7 no.lu mutfak mekânından kuzeydeki "L" planlı depoya açılan kuzey kapısı önünde, kapı milinin oturduğu bir söve taşı bulunmuş[50] olup buna göre, 15 no.lu odadan avluya açılan kapı da dahil olmak üzere tüm kapıların tek kanatlı olduğu varsayılabilir. Yan yana iki aks üzerindeki mekânlar arasındaki geçişler dar kapılar aracılığıyla sağlanmıştır.

Duvarlar, yaklaşık 3,70 m yüksekliğe kadar korunmuş olsa da, duvarlarda pencere açıklıkları tespit edilmemiştir. Yapının açığa çıkartılan bölümünün avlu seviyesinden yaklaşık 2 m daha aşağıda olan bir bodrum katı olduğu göz önünde bulundurulursa, pencere açıklıklarının tavana yakın bir kısımda yer alması mümkündür. 2 no.lu mutfak mekânın doğu duvarının üst kısmındaki yaklaşık 70 cm'lik boşluğun merdiven odasına açılan bir pencere olması muhtemeldir. Eski Önasya saraylarında pencere bulguları pek tespit edilemediğinden, pencerelerin daha çok duvarların tavana yakın üst kısımlarında olduğu düşünülmektedir[51].

7 no.lu mekânın güneybatı köşesinde yer alan "L" biçimli odaların kuzeydoğu köşesinde ise birer niş tespit edilmiştir. "L" biçimli olan 4 ve 6 no.lu mekânların zemin seviyesi daha yüksek olan kısa ve dar bölümleri (Fig. 8), derin bir niş ya da merdiven odası ile bağlantıyı sağlayan bölümler olarak kullanılmış olabilir. Her ne kadar bu kısımlarda yanmış ahşap izleri tespit edilemese de bu bölümler ahşap raflar ya da çeşitli eşyalar yerleştirmek amacıyla yapılmış olmalıdır.

Sarayda, nispeten geniş olan 2 no.lu odada üç, 3 no.lu odada bir adet bazalt sütun altlığı bulunmaktadır (Fig. 7)[52]. 3 no'lu odada sütun altlığı odanın merkezinde yer alırken, 2 no.lu odadaki üç sütun altlığı odanın dikdörtgen planına uygun olarak kuzeydoğu-güneybatı yönünde, yaklaşık aynı aks üzerinde bulunmaktadır. Toprak tabana oturtulmuş olan sütun altlıkları yaklaşık 40x40x40 cm boyutlarında, kabaca biçimlendirilmiş kübik formdadır. Benzer form ve ölçülerde ikişer kübik bazalt blok, 3 no.lu odada taban seviyesi yüksek olan batıdaki kiler bölmesinin girişine merdiven basamağı olarak kullanılmak üzere yerleştirilmiştir. Yapıda bazalt sütun altlıklarının varlığı, yapının geniş mekânlarında taşıyıcı mimari öğe olarak ahşap sütunların kullanıldığına işaret etmektedir. Ahşap sütunlar, bodrum katı dışında sarayın özellikle üst katı/katlarında geniş mekânlarda da kullanılmış olmalıdır.

Mari gibi Eski Babil saray mimarisini yansıtan gelenekten farklı olarak, Oylum Höyük'ün de içinde bulunduğu OTÇ Suriye saray mimarisinde ahşap hatıl, sütun ve sütun altlığı kullanımı oldukça yaygındır. Bu durum olasılıkla batı bölgelerinin kereste ihtiyacını karşılayan zengin orman kaynaklarına sahip olması ile bağlantılıdır. Benzer anlayışta, avlular etrafında toplanan ve ahşap hatılların kullanıldığı çok odalı büyük saray tasarımları bölgede GTÇ boyunca görülmektedir.[53].

49 Engin vd. 2017, 558.

50 Engin vd. 2017, 558.

51 Lloyd 1978, 196-197.

52 Özgen vd. 2014, 166-167.

53 Luciani 2013.

Oylum Sarayı'nın şimdiye kadar açığa çıkartılan mutfak ve depo işlevli mekânlarında en dikkat çekici mimari öğelerden biri de sekilerdir. 2, 4, 7, 9, 10, 11 ve 15 no.lu odalarda sekiler bulunmaktadır (Fig. 6, 7, 10b, 11, 12, 13, 14). 6 no.lu "L" biçimli odanın kuzeye uzanan dar bölümünün beyaz kireçli harçla sıvanmış olan ve ana mekân tabanından yaklaşık 50 cm daha yukarıda olan bölümü[54] de olasılıkla bir seki gibi kullanılmıştır (Fig. 8). Mekânların köşelerinde yer alan dikdörtgen sekilerin en küçüğü yaklaşık 1,5x1 m, en büyüğü ise 3,5x1 m boyutlarındadır. Farklı olarak 15 no.lu mekânın kuzeydoğu köşesinde, çeyrek daire biçiminde yüksek bir seki bulunmaktadır (Fig. 14). Genel olarak taş, kerpiç, moloz ve harçla yapılmış sekilerin dışı sıvalıdır. 11 no.lu mekândaki tahrip olmuş sekinin en altında çay taşlarıyla oluşturulmuş bir kaplama açığa çıkartılmıştır. 12 no.lu mekânda ise seki içinde kerpiç kullanılırken, 2 ve 15 no.lu mekânlardaki sekilerin çevresi bir sıra kerpiçle sınırlandırılmıştır.

30-70 cm arasında değişen yükseklikteki sekiler üzerinde ele geçen bazalt öğütme taşları, havanelleri ve pişmiş toprak kap parçaları, bu platformların birer çalışma tezgâhı gibi kullanıldığını ve buralarda özellikle tahıl öğütüldüğünü göstermektedir. İç bükey bazalt havanlar ve alt kısmı düz, uzun-oval öğütme taşları, OTÇ'nda bölgede yaygın kullanılmıştır[55]. Ebla'daki Tell Mardik'ta MÖ 23-24. yüzyıllara tarihlenen G Sarayı'nda olduğu gibi MÖ 2. binyıla tarihlenen Batı (Q) Sarayı ve Kuzey P Sarayı mekânlarında da çok sayıda bazalt öğütme taşları bulunmuştur[56]. Oylum Höyük Sarayı 4 no.lu mekânının güney duvarı boyunca uzanan dar ve yüksek sekinin benzerleri Tell Mardikh Batı (Q) Sarayı'ndan bilinmekte olup bu saraydaki bir mekânda uzun seki üzerinde yan yana dizili olarak çok sayıda bazalt içbükey öğütme taşı ele geçmiştir[57].

Mutfak işlevine işaret eden ocaklar ise 2, 4 ve 7 no.lu mekânlarda açığa çıkartılmıştır (Fig. 7b; 10c). Ocaklar yüksek birer platform üzerindedir. 2 no.lu odanın güney duvarına bitişik yüksek bir kil platform üzerinde, biri büyük, diğeri küçük olan yan yana iki kil ocak dikkat çekicidir (Fig. 7b). At nalı biçimli ocaklar yukarı doğru daralan formdadır. Benzer biçimde, yüksek bir platform üzerinde bir ocak 4 no.lu odanın kuzey duvarına bitişiktir. 7 no.lu mutfak içindeki ocak ise farklı olarak 95 cm çapında ve 20 cm yüksekliğinde düzgün yuvarlak bir bazalt sütun altlığının üzerine yerleştirilmiştir (Fig 10c). Olasılıkla daha erken döneme ait bir yapıdan devşirilen sütun altlığı, odanın ortasında tabana yerleştirilmiş ve etrafı küçük taşlarla desteklenmiştir. Üzerine yerleştirilen kil ocak, kuzeye dönük at nalı biçimlidir.

Buluntular

Yapının mekânları içinde, 2 no.lu mutfak dışında çok fazla buluntuya rastlanmamıştır. Diğer mekânlardaki az sayıda pişmiş toprak kap ve kap parçaları ile bazalt öğütme taşları dışında, 4 no.lu mutfakta bulunan bir kapı bullası (Fig. 15) ve 7 no.lu mutfaktaki bazalt heykeltıraşlık eserleri (Fig. 16) önemli buluntular arasındadır. Yapı molozu içinde ve üzerinde taş ve frit kolye taneleri, küçük bir taş ağırlık, seramikten dokuma ağırlıkları, pişmiş topraktan insan ve hayvan figürin parçaları, geleneksel Suriye stilinde yapılmış kireç taşından bir silindir mühür ile çivi yazılı küçük bir kil tablet ele geçmiştir[58]. Ancak *in-situ* olmayan bu buluntular olasılıkla yapıya ait değildir.

54 Engin vd. 2016, 452.

55 Merluzzi 2000.

56 Merluzzi 2000, 1068-1069, Tab. 1-2.

57 Matthiae 1984, pl. 68.

58 Donbaz 2014; Özgen vd. 2013b, 324, fig. 2; Engin vd. 2023, 222, res. 13.

Yapı içinde çok sayıda bazalt öğütme taşları, havan ve havanelleri bulunmuştur. Açığa çıkartılan mekânların mutfak işlevine işaret eden öğütme taşları ve havanelleri, çoğunlukla kil platformlar üzerindedir[59]. Bulunan iç bükey havanlar ve alt kısmı düz, uzun-oval öğütme taşları, OTÇ'nda bölgede yaygın görülen, tahıl öğütmede kullanılan formları yansıtmaktadır[60]. Mekânlar içindeki pişmiş toprak kap parçaları ise bölgede OTÇ'nda yaygın olan standart monokrom seramik ve mutfak kabı türlerinden oluşmaktadır. 2 no.lu oda içinde bazalt öğütme taşları, kırılarak dağılmış *in-situ* kap parçaları açığa çıkartılmıştır. Aynı mekânda tespit edilen, yaklaşık 70 cm çapındaki yanarak külleşmiş ince ahşap izi, olasılıkla bir tepsiye ait olmalıdır. Batıdaki bölmenin kuzey yarısında, kırık durumdaki erzak kapları ile birlikte çok sayıda karbonlaşmış zeytin çekirdeği ele geçmiştir. 2 no.lu oda dışında sarayın diğer mekânlarında yiyecek kalıntısına rastlanmazken diğer odalarda ele geçen kapların çoğu eksik parçalıdır. Özellikle 6 ve 7 no.lu mekânlarda ele geçen erzak kaplarının ağız ve üst gövde parçaları bulunurken alt gövdeleri eksiktir[61].

4 no.lu oda içinde ele geçen ve yangın sırasında pişerek sertleşen bir kapı bullası (Fig. 15), bu mekânda merdiven odası ile bağlantılı bir kapının bulunabileceğine işaret etmektedir[62]. Bulla üzerinde klasik Suriye üslubunda Eski Suriye gliptik geleneğini yansıtan bir silindir mühür baskısı bulunmaktadır. Benzer bullalar Qatna Krali Sarayı'ndan da bilinmektedir[63].

7 no.lu mutfak içinde kırık kap parçaları ve bazalt öğütme taşları dışında, odanın doğu duvarı önünde ve moloz üzerinde, yaklaşık 25 cm yüksekliğinde ve 20 cm genişliğinde, bazalttan şematik bir insan başı ele geçmiştir (Fig.16a)[64]. Heykelin yüz detayları işlenmemiş olup alın üzerindeki belirgin hat bir başlık çıkıntısı gibi görünmektedir. Yüz detaylarının gösterilmemiş olması ve kabaca biçimlendirilmesi, başın orijinalde metal kaplı olduğunu ancak olasılıkla yağmalama sırasında metal kaplamanın alınmış olabileceğini düşündürmektedir[65]. Bazalt başın yüzünü, üstten ve yanlardan halka biçiminde bir saç şeridi çevrelemektedir. Altında bir oyuk bulunan kısa boyun çıkıntısı, başın bir gövdeye sabitlendiğini göstermektedir. Bu türde birleştirme tekniğinde yapılmış heykeller Qatna'da[66] ve Alalakh'ta[67] da görülmektedir.

7 no.lu mutfak mekânı içinde ele geçen ikinci heykeltıraşlık eseri, odanın doğu duvarı içinde, düşen sıva parçasının altında açığa çıkartılmıştır (Fig. 16b)[68]. Duvar içerisine kült amaçlı olarak yerleştirildiği düşünülen bazalt heykelcik, 13,5 cm yüksekliğinde ve 8,5 cm genişliğinde olup oldukça şematik yapılmıştır. Dikdörtgen prizma gövde üzerinde yuvarlak bir baş çıkıntısı bulunmaktadır. Yüz üzerinde sadece ince dikdörtgen bir burun çıkıntısı ve küçük yuvarlak göz çukurları belirtilmiştir. Oylum Höyük'te başka örnekleri de bilinen bu türde şematik insan heykelcikleri, bölgede MÖ 3. binyılın sonlarından itibaren yaygın görülen ve koruyucu özellikleri olduğuna inanılan kült objeleridir[69].

59 Engin vd. 2017, 558.

60 Merluzzi 2000.

61 Engin vd. 2016, 452-453; 2017, 560.

62 Engin 2019a, fig. 7; Engin vd. 2016, 452.

63 Novák 2004, 310, fig. 11.

64 Engin 2019a, fig. 8; 2022, fig. 4; Engin vd. 2017, 558-559, fig. 4.

65 Engin 2022, fig. 4-5.

66 Al-Maqdisi vd. 2009, 146-147.

67 Woolley 1955, 235, pl. XLI-XLII.

68 Engin 2022, fig. 5.

69 Engin 2022, 165 vd, fig. 5-10; Wiener 2011, fig. 8-56.

Sarayın Yıkılışı ve Sonrası

Arkeolojik bulgular sarayın, MÖ 18. yüzyılda olasılıkla bir saldırı sonucunda çıkan yangın tahribatı ile son bulduğunu göstermektedir. 2 no.lu oda dışındaki tüm mekânlarda çok az *in-situ* buluntunun olması, özellikle erzak kaplarının bir kısmının alt gövdelerinin bulunmaması ve 2 no.lu mekân içinde iki yetişkin kadının yanarak ölmesi (Fig. 7c) daha çok saldırı ve yağmalama bulguları olarak değerlendirilmektedir[70]. Saldırganlar olasılıkla ulaşılması daha güç olan 2 no.lu mekâna ulaşamadığından, bu odayı yağmalayamamış ve buraya sığınmış iki kadın yangında ölmüştür.

Saray, yıkıldıktan sonra onarım görmemiş ya da yenisi inşa edilmemiştir. Bina yıkıldıktan sonra OTÇ II'nin başlarında (Oylum VIb1) sarayın bulunduğu alan çöplük olarak kullanılmıştır[71]. Yapı enkazı üzerinde bu çöplük tabakasına ait kalın bir kül katmanı bulunmaktadır. Batıdan doğuya doğru bir eğimle uzanan kül katmanın kalınlığı yer yer 2,50 m'ye ulaşmaktadır. Kül katmanı içerisinde yoğun olarak seramik parçaları, hayvan kemikleri, pişmiş topraktan insan-hayvan heykelciklerine ait parçalar ve daha az sayıda bronz iğne ile iğne parçaları ele geçmiştir.

Sarayın bulunduğu alan, Erken OTÇ II'nin daha geç bir evresinde (Oylum VIb2) mezarlık alanı olarak kullanılmıştır. Bu evrede yapının doğu bölümü ve avlu kısmı üzerine evler inşa edilmeye başlanmıştır. Bu evreye ait yapı enkazı ve duvarları içerisine yerleştirilmiş çok sayıda çömlek, basit toprak ve kuyu mezarlar açığa çıkartılmıştır[72]. Çocuk ve yetişkinlere ait mezarlar içerisine bireyler genellikle hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Mezarlar içerisine genellikle birkaç pişmiş toprak kap ve süs eşyası bırakılmıştır. Basit toprak ve kuyu mezarların bir kısmı bilinçli olarak, özellikle sarayın duvar diplerine yerleştirilmiştir. Mezarlar çoğunlukla tek bireyliyken, iki kuyu mezarda ikişer bireyin gömüldüğü tespit edilmiştir[73].

Koruma Çalışmaları

Oylum Höyük OTÇ I Sarayı henüz tümüyle açığa çıkartılmamış olmakla birlikte, MÖ 2. binyılın başlarında, bölgedeki yönetici sınıfa ait önemli bir saray olduğu değerlendirilmektedir. Yapının kalın kerpiç duvarları açığa çıkartıldıktan kısa bir süre sonra duvarlarda derin çatlaklar ve dökülmeler oluştuğundan, yapı duvarlarının tahribatını engellemek için çeşitli koruma yöntemleri uygulanmıştır[74]. Bunun için, açığa çıkartılan mekân duvarlarının üzerleri jeotekstil ile kapatıldıktan sonra duvarlar iki taraftan 20 cm kalınlığında ince bir kerpiç duvarla mantolanmıştır (Fig. 17). Böylece orijinal kerpiç duvar ile koruma duvarı birbirinden jeotekstil ile ayrılmış, duvarlar iki yandan ve üstten ince bir kerpiç kaplama ile desteklenmiş daha sonra sıvanmıştır. Yağış sırasında duvar üzerinde su birikmesini önlemek için ikinci koruyucu olarak kil harç, duvar üzerine dışbükey bir sırt oluşturacak biçimde serilmiştir. Bu uygulamadan sonra duvarların üzerine, geleneksel bir yöntem olarak, bitki tohumlarının yeşermesini önlemek için bolca kaya tuzu serpilmiştir. Kazı sezonlarının sonunda ise duvarların üzeri kar ve yağmur sularına karşı geçici olarak naylon brandalarla kapatılmış, yapının olumsuz yağış etkilerinden tamamen korunması sağlanmıştır.

70 Engin 2022; Engin vd. 2016, 452, 455; 2017, 558; Özgen vd. 2013a, 500; Özgen vd. 2014, 167, res. 14.

71 Engin vd. 2014, 241-242; Engin vd. 2016, 453; Özgen vd. 2011, 58; Özgen vd. 2013b, 324, fig.1.

72 Engin 2022, 56, fig. 14; Engin vd. 2016, 451-458, fig. 13; 2017, 556-557, fig. 3; 2022, 180, res. 5-7; Özgen ve Engin 2010, 8-9, res. 11; Özgen vd. 2009, 145-146, res. 12; 2010, 9, res. 11; 2011, 58-59, res. 4-5; 2013a, 499, 503-505, res. 8, 10; 2013b, 325, res. 4; 2014, 163-165, res. 9.

73 Engin vd. 2016, 452, fig. 9; 2017, 557.

74 Engin 2019c; Engin vd. 2017, 567-569, fig. 14-15; 2018, 484-486, fig. 14-15, şek. 1; Özgen vd. 2013b, 324.

Manto duvarda, yapıda kullanılan kerpiçlerin yarısı boyutunda 40x20x12 cm ölçülerinde kerpiçler ve kerpiçler arasında bağlayıcı olarak kil ve saman karışımı harç kullanılmıştır (Fig. 17). Koruma duvarı ile orijinal yapı duvarları arasındaki boşluklar da samanlı kil harç ile doldurulmuş, üst üste birkaç sıra aralıkla koruma duvarlardaki kerpiçler orijinal duvarlara uzunlamasına dik olarak yerleştirilmiştir. Böylece yapı duvarlarının yanlardan daha güçlü desteklenmesi sağlanırken, koruma duvarlarının da mukavemeti arttırılmıştır. Yapı tümüyle açığa çıkarılana ve üzeri çatı sistemi ile kapatılarak ziyarete açılana kadar, duvarların daha iyi korunması için mekânların içi yeniden toprakla doldurulmuştur.

Yapı duvarlarına zarar vermeyen ve gerektiğinde sökülebilen kerpiçlerle yapılan bu koruma yöntemi ile yapı duvarlarının dış etkenlere karşı uzun süreli korunması, içte sağlanan ısı ve nem dengesi ile dökülme ve çatlamaların önüne geçilmesi mümkün olabilmektedir. Geriye dönüşü olan ve söküldüğünde yapı duvarlarına hiçbir zarar vermeyen bu yöntemle duvarlar daha iyi korunabilmektedir. Diğer taraftan yapının plan bütünlüğünün bozulmaması, kapı ve niş gibi mimari detayların gösterilebilmesi, görsellik ve sergileme açısından da önemli bir avantaj sağlamıştır. Çok yaygın olmamakla birlikte arkeolojik alanlarda kerpiç duvarların korunmasına yönelik kısmen benzer yöntemler Suriye'deki Mari[75] ve Tell Beydar[76], Filistin'deki Hazor[77] ve İran'daki Konur Sandal[78] gibi merkezlerde uygulanmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Oylum Höyük'ün bulunduğu bölgede, MÖ 3. binyılın ikinci yarısında Ebla[79] önemli bir siyasi güç iken, MÖ 2. binyılın başlarında bölgesel yönetim merkezi rolünü, Fırat nehrinden Doğu Akdeniz kıyılarına kadar uzanan Kuzey Suriye coğrafyasına hükmeden, başkenti Halpa (Halep) olan Yamhad Krallığı üstlenmiştir[80]. Oylum Höyük Sarayı'nın inşa edildiği dönemde, yerleşmenin Yamhad'ın bir parçası olduğu varsayılabilir. Bununla birlikte Yamhad'a bağlı bölgedeki küçük krallıklar özerk idari ve ekonomik merkez statülerini sürdürmüş olduklarından, Oylum Höyük'te olasılıkla bu dönemde Halpa'nın kuzeyindeki bereketli topraklara ve önemli yollara hükmeden güçlü ve önemli bir idari merkezdi.

Eski Önasya'da büyük saray yapıları, Ebla G Sarayı[81] ve Tell Huera F Sarayı[82] örnekleri gibi özellikle MÖ 3. binyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaşmıştır. Saraylar sadece yönetici sınıfın yaşam mekânları değil, depoları ve hizmet odaları ile aynı zamanda birer yönetim ve ekonomi merkezleriydi. Mezopotamya ve Suriye'de MÖ 3. binyılda başlayan çok katlı büyük kompleks saray yapılarının inşasında en temel unsur, etrafında mekân dizileri olan avlu sistemidir. Avlular, iç mekânlara ışık ve hava sağlarken, sıcak coğrafyalarda açık hava mekânları olarak oturma alanı, karşılama alanı, tören alanı ve işlik gibi önemli işlevlere de sahipti. Buna göre

75 Bendakir vd. 2011, 153-154, fig. 7.

76 Lebau 2005, 68, fig. 17; Lebau-Suleiman 2002, 14-15.

77 Cohen 2013, 119-120, fig. 119-120.

78 Dehkordi vd. 2011, 186-188, fig. 6-7.

79 Pinnock 1985; 2016.

80 Akkermans-Schwartz 2003, 233-304; Astour 1988; Archi-Biga 2003; Klengel 1992, 21-35, 44-83; Liverani 2014, 234-260; Morandi Bonacossi 2013, 416-420.

81 Matthiae 2010; 2013, 235-243.

82 Akkermans-Schwartz 2003, 258, fig. 8.16.

yapı ne kadar büyükse, avlu sayısı o kadar fazladır. MÖ 19-18. yüzyıllara tarihlenen Mari'deki Zimrilim Sarayı 25.000 m^2 alana yayılıyordu ve 300'den fazla odası üç ana avlu etrafında diziliydi[83]. OTÇ'nın sonlarında yapılan ve MÖ 14. yüzyılın ortalarında bir yangın tahribatı ile yıkılan Ugarit Krali Sarayı'nın 100'den fazla mekânı ise altı avlu etrafında toplanmıştı[84]. MÖ 2. binyılın başlarında Orta Anadolu'daki Kültepe, Acemhöyük ve Konya-Karahöyük sarayları da benzer plan anlayışı ile inşa edilmiştir[85]. Tahsin Özgüç, iç avlulu, koridorlu, ve merdiven odalı Kültepe ve Acemhöyük saraylarını plan olarak Eski Babil sarayları ile ilişkilendirmiştir[86]. Avlular etrafında toplanmış çok katlı kompleks yapılar, Orta Anadolu Hitit saray ve tapınak mimarisinde de devam eden bir özelliktir[87].

Plan olarak Oylum Höyük Sarayı ile benzerlik gösteren Yarimlim ve Tilmen saraylarının (Fig 4b, 4d) her ikisi de MÖ 18-17. yüzyıllara tarihlendirilmiş ve yıkımları Hitit Kralı I. Hattuşili'nin Suriye seferine bağlanmıştır[88]. Radyokarbon sonuçlarına göre MÖ 19-18. yüzyıllara tarihlenen Oylum Sarayı ise olasılıkla bu iki saraydan biraz daha eski olup Mari Zimrilim Sarayı ile çağdaştır. Yapı, diğer iki saray gibi olasılıkla bir saldırı ve yağmalama sonrasında yakılarak son bulmuştur. Bu saldırının ilk akla gelen failleri Eski Assur Kralı Shamshi-Adad I (ca. 1813-1781 BC) ve Eski Babil Kralı Hammurabi (ca. MÖ 1793-1750) olsa da bu konuyla ilgili olarak henüz kesin bir bilgiye sahip değiliz. Mari Zimrilim Sarayı'nın önce Hammurabi'nin saldırısına uğrayarak tahrip edildiği, ardından I. Shamshi-Adad'ın saldırısı ile yıkıldığı bilinmektedir[89]. Oylum Sarayı ile yaklaşık aynı dönemde inşa edilmiş olan Tell Mardikh'deki Batı Sarayı, MÖ 1600'lere kadar ayakta kalırken[90], Oylum Höyük Sarayı çok daha erken yıkılmıştır.

Sonuç olarak, Oylum Sarayı'nın açığa çıkartılan bölümleri, MÖ 2. binyılın başlarında geleneksel Suriye saray mimarisi içinde özellikle Doğu Akdeniz'in kuzeyine özgü özellikler sergilerken bu dönemde Kilis Ovası'nda önemli bir yönetim merkezinin de varlığına işaret etmektedir. Sürdürülecek kazılarla sarayın açığa çıkartılacak bölümleri ve elde edilecek yeni bilgiler, bölge arkeolojisine daha fazla katkı sağlayacaktır.

ETİK BEYAN/ETHICAL STATEMENT

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur./It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the works referred are mentioned in the bibliography.

83 Akkermans-Schwartz 2003, 314-316, fig. 9.17; Bonatz vd. 1998, 91-92, fig. 28; Margueron 1982.

84 Yon 2006, 18-65.

85 Alp 1989, pl. 1; 1993, pl. 1; N. Özgüç 1966; T. Özgüç 2004, 88-105, fig. 74-98.

86 Özgüç 2004, 103.

87 Müller-Karpe 2017, Abb. 76-111; Schirmer 2002.

88 Alkım 1962, 465-466; Na'aman 1976, 130, 140; Woollley 1955, 92.

89 Akkermans-Schwartz 2003, 288, 313-317; Bonatz 1998, 91-92.

90 Matthiae 1980, 9-11; 1984; Pinnock 2001, 23.

KAYNAKLAR

Akar 2006

Akar, M., *The Kinet Höyük MB II Building the Levantine Palace Tradition in Eastern Cilicia* (Unpublished master's thesis), Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.

Akkermans-Schwartz 2003

Akkermans, P. M. M. G.-Schwartz, G. M., *The Archaeology of Syria from Complex Hunter-Gatherers to Early Urban Societies (ca.16000-300B.C)*, Cambridge University Press, Cambridge.

Alkım 1962

Alkım, U. B., "Tilmen Höyük Çalışmaları (1958-1960)", *Belleten,* C 26, S. 103, 447-499.

Archi-Biga 2003

Archi, A.-Biga, M. G., "A Victory over Mari and Fall of Ebla", *Journal of Cuneiform Studies,* S. 55, 1-44.

Alp 1989

Alp, S., "Konya-Karahöyük 1988 Kazısı", *11. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, Ankara, 275-281.

Alp 1993

Alp, S., "Konya-Karahöyük 1992 Kazısı", *14. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, Ankara, 301-306.

Astour 1988

Astour, M. C., "Toponymy of Ebla and ethnohistory of Northern Syria: A Preliminary Survey", *Journal of the American Oriental Society,* 108/4, 545-555.

Bartl 2005

Bartl, P. V., "The MBA on the Upper Tigris: New Evidence from the Excavations at Giricano and Ziyaret Tepe", *Archaeologische Mitteilungen aus Iran and Turan,* 37, 153-162

Bendakir-Margueron-Dayre 2011

Bendakir, M.-Margueron, J. C.-Dayre, M., "Une collaboration exemplaire pour la conservation et la mise en valeur du site archéologique de Mari (Syrie)", *Terra 2008: The 10th International Conference on the Study and Conservation of Earthen Architectural Heritage* (Bamako, Mali, February 1-5, 2008), ed. L. Rainer-A. B. Rivera-D. Gandreau, Getty Conservation Institute, Los Angeles, 148-154.

Bonatz-Kühne-Mahmoud vd. 1998

Bonatz, D.-Kühne, H.-Mahmoud, A.-al-Zawr, M. D., *Rivers and Steppes: Cultural Heritage and Environment of the Syrian Jezireh: Catalogue to the Museum of Deir ez-Zor*, Ministry of Culture of Syria, Damascus.

Cohen 2013

Cohen, O., "Conservation and Restoration at Hazor", *Near Eastern Archaeology,* 76/2, 118-122.

Dehkordi-Vatandoust-Madjidzadeh vd. 2011

Dehkordi, M. H.-Vatandoust, R.-Madjidzadeh, Y.-Kashi, M. G., "The archaeological site of Konar Sandal, Jiroft, Iran: Conservation of earthen architecture", *Terra 2008: The 10th International Conference on the Study and Conservation of Earthen Architectural Heritage*, ed. L. Rainer-A. B. Rivera-D. Gandreau, Getty Conservation Inst., Los Angeles, 183-188.

Dinçol-Dinçol 2011

Dinçol, A.-Dinçol, B., "Zwei hethitische Hieroglyphensiegel und ein Siegelabdruck aus Oylum Höyük", *Colloquium Anatolicum,* 10, 87-94.

Donbaz 2011

Donbaz, V., "A Lapis-lazuli cylinder seal found at Oylum Höyük", *Colloquium Anatolicum,* 10, 95-102.

Donbaz 2014

Donbaz, V., "A tiny late Old Babylonian tablet found at Oylum Höyük", *Armizzi: Engin Özgen'e Armağan/Studies in Honor of Engin Özgen*, ed. B. Helwing-B. Uysal-A. Engin, Ankara, 109-113.

Einwag 2002

Einwag, B., "The Early Middle Bronze Age in the Euphrates Valley: The Evidence from Tuttul/Tell Bi'a", *The Middle Bronze Age in the Levant (Porceedings of an International Conference on MB IIA Ceramic Material* (Vienna. 24th-26th of January 2001), ed. M. Bietak, Verlag der Österreicischen Akademie der Wissenschaften, Vienna, 143-161.

Engin 2014

Engin, A., "Oylum Höyük İçin Bir Lokalizasyon Önerisi: Ulisum/Ullis/İllis/A Localisation Proposal for Oylum Höyük: Ulisum/Ullis/Illis", *Armizzi: Engin Özgen'e Armağan/Studies in Honor of Engin Özgen*, ed. B. Helwing-B. Uysal-A. Engin, Ankara, 129-149.

Engin 2016

Engin, A., "Yeni Bulgular Işığında Kilis/Oylum Höyük'ün Hitit Dünyasındaki Yeri/ Position of Kilis/Oylum Höyük in the Hittite World in the Light of Recent Evidence", *Studies in Honour of Ahmet Ünal/Ahmet Ünal Armağanı,* ed. S. Erkut-Ö. Sir Gavaz, Arkeoloji ve Sanat, İstanbul, 187-204.

Engin 2019a

Engin, A., "A Middle Bronze Age Palace at Oylum Höyük and New Findings", *Arslantepe I. Uluslararasi Arkeoloji Sempozyumu Bildirileri/Arslantepe Proceedings of the I. International Archaeology Symposium*, ed. N. Durak-M. Frangipane, İnönü Üniversitesi, Malatya, 237-252.

Engin 2019b

Engin, A., "Oylum Höyük Kazısında Ele Geçen Karkamış Kralı İni-Tešub'a Ait Bir Bulla", *Uğur Silistreli Anı Kitabı: Anadolu Arkeolojisi Üzerine Yazılar/In Memoriam Uğur Silistreli: Studies on Anatolian Archaeology*, ed. F. Kulakoğlu-T. Yıldırım-T. Sipahi-V. Şahoğlu-H. L. Keskin, *Anadolu/Anatolia,* Ek Dizi III, Ankara Üniversitesi, Ankara, 119-129.

Engin 2019c

Engin, A., "Kerpiç Korumada Yeni Uygulamalar: Oylum Höyük'te Anıtsal Orta Tunç Çağı I Yapısı'nı Koruma Çalışmaları", *Rifat Ergeç Armağanı/Studise presented to Rifat Ergeç*, ed. T.Demir-M. Ekici-M. Şahan Dinç-Ç. M. Tarhan, Bilgin Kültür Sanat, Ankara, 173-192.

Engin 2022

Engin, A., "Northern Syrian sculpture in the 2nd Millennium BC in the light of Oylum Höyük findings", *Eski Yakın Doğu'da Taş Ocakları, Heykeltıraşlık Atölyeleri ve Yesemek'in Yeri: Yesemek 1. ve 2. Uluslararası Arkeoloji Sempozyumu Bildirileri/Stone Quarries, Sculpture Workshops and the Place of Yesemek in the Ancient Near East: Yesemek Proceedings of the 1st and 2nd International Archaeology Symposiums,* ed. A. Engin-T. Demir-N. P. Özgüner Gülhan, Gazikültür Yayınları, Gaziantep, 165-190.

Engin 2022

Engin, A., "Oylum Höyük Orta Tunç Çağı I Sarayı'nda Saldırı, Yağmalama ve Şiddet Bulguları", *Savaş ve Şiddet/War and Violence*, ed. A. Aykurt vd., Önasya Arkeolojisi Toplantıları 1/Near Eastern Archaeology Meeting 1, Ankara.

Engin-Helwing 2012

Engin, A.-Helwing, B., "The EBA-MBA Transiton in the Kilis Plain" *Looking North: The Socioeconomic Dynamics of the Northern Mesopotamian and Anatolian Regions during the Late Third and early Second Millennium BC*, ed. N. Laneri-P. Pfälzner-S. Valentini, Studien zur Urbanisierung Nordmesopotamiens, Harrasowitz, Wiesbaden, 93-104.

Engin-Özgen-Zengin Koşan vd. 2014

Engin, A.-Özgen, E.-Zengin Koşan, O.-Ay Şafak, F.-Bozkurt, A., "Oylum Höyük 2013", *36. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 235-254.

Engin-Özgen-Zengin Koşan vd. 2016

Engin, A.-Özgen, E.-Zengin Koşan, O.-Ay Şafak, F.-Bozkurt, A., "Oylum Höyük 2014", *37. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 445-466.

Engin-Özgen-Zengin Koşan vd. 2017

Engin, A.-Özgen, E.-Zengin Koşan, O.-Ay Şafak, F.-Bozkurt, A., "Oylum Höyük 2015" *38. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 555-576.

Engin-Özgen-Bozkurt vd. 2018

Engin, A.-Özgen, E.-Bozkurt, A.-Bozkurt, D., "Oylum Höyük 2016" *39. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 477-494

Engin-Özgen-Bozkurt vd. 2019

Engin, A.-Özgen, E.-Bozkurt, A.-Bozkurt, D.-Özer, A., "Oylum Höyük 2017" *40. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 271-292.

Engin-Özgen-Aşir vd. 2020

Engin, A.-Özgen, E.-Aşir, M.-Ezer, S.-Kavak, A.-Bozkurt, A.-Bozkurt, D.-Doruk Engin, Ş., "Oylum Höyük 2018*", 41. Kazı Sonuçları Toplantısı,* C 1, 243-265.

Engin-Özgen-Ezer vd. 2022

Engin, A.-Özgen, E.-Ezer, S.-Kavak, A.-Bozkurt, A.-Bozkurt, D.-Doruk Engin, Ş.-Kişniş, D. B., "Oylum Höyük 2019-2020", *2019-2020 Yılı Kazı Çalışmaları*, C 1, Ankara, 169-188.

Engin-Ezer-Kavak vd. 2023

Engin, A. S.-Ezer, A.-Kavak, A.-Bozkurt, A.-Bozkurt, D.-Doruk Engin, Ş.-Kişniş, D. B., "Oylum Höyük 2021", *42. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, Ankara, 215-232.

Heinz 1992

Heinz, M., *Tell Atchana/Alalakh: Die Schichten VII-XVII*, Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn.

Homsher 2012

Homsher, R. S., "Mudbricks and the Process of Construction in the MBA Southern Levant", *BASOR*, 368, 1-27.

Iamoni 2015

Iamoni, M., "The Eastern Palace of Qatna and the Middle Bronze Age Architectural Tradition of Western Syria", *Qatna and the Networks of Bronze Age Globalism, Qatna Studien Supplementa* 2, ed. P. Pfälzner-M. Al Maqdissi, Wiesbaden, 451-466.

Iamoni-Kanhouch 2009

Iamoni, M.-Kanhouch, Y., "Der Ostpalast (Qatna)", *Schätze des Alten Syrien: Die Entdeckung des Königreichs Qatna*, Landesmuseum, Württemberg, 161-164.

Iamoni-Morandi Bonacossi 2011

Iamoni, M.-Morandi Bonacossi, D., "The Middle Bronze Age I-III pottery sequence from the Italian excavations at Mishrifeh/Qatna, Syria: Archaeological contexts and ceramic evidence", *Berytus,* 53-54 (2010-2011), 181-212.

Klengel 1992

Klengel, H., *Syria 3000 to 300 B.C: A Handbook of Political History*, Akademie Verlag, Berlin.

Lebau 2005

Lebau, M., *Tell Beydar, An EBA City in the Syrian Jezirah* (Lecture presented in Toronto on September 1st, 2005), https://www.beydar.org/wp-content/uploads/2015/08/nabada-conf-en.pdf (23.10.2023).

Lebau-Suleiman 2002

Lebau, M.-Suleiman, A., Tell Baydar/Nabada: An EBA City in the Syrian Jezirah: 10 Years of research (1992-2002), https://www.beydar.org/wp-content/uploads/2016/07/bey_10_en.pdf (23.10.2023).

Liverani, 2014

Liverani, M., *The Ancient Near East: History, Society and Economy*, çev. S. Tahatabai, Routledge, London.

Lloyd 1978

Lloyd, S., "Palaces of the Second Millennium BC", *Anatolia,* 21, 195-225.

Luciani 2013

Luciani, M., "The Northern Levant (Syria) during the LBA: Small kingdoms between the supraregional empires of the international age", *The Archaeology of the Levant: c. 8000-332 BC*, ed. M. L. Steiner-A. E. Killebrew, Oxford University Press, Oxford, 509-523.

Marchetti 2005

Marchetti, N., "Tilmen Höyük-Gaziantep", *Dall'Eufrate al Mediterraneo, Ricerche delle Missioni Archeologiche in Turchia*, ed. A. Tangianu, Istituto Italiano di Cultura di Ankara, Ankara, 41-48.

Margueron 1982

Margueron, J. C., *Recherches Sur les Palais Mesopotamiens de l'Age du Bronze (texte and Figures),* Librairie Orientaliste Paul Geuthner, Paris.

Matthiae 1980

Matthiae, P., "Two Princely Tombs at Tell Mardikh-Ebla", *Archaeology,* 33/2, 9-17.

Matthiae 1984

Matthiae, P., "New Discoveries at Ebla: The Excavation of the Western Palace and the Royal Necropolis of the Amorite Period", *Biblical Archaeology,* 47, 18-32.

Matthiae 2010

Matthiae, P., "Early Syrian palatial architecture: Some thoughts about its unity", *Kulturlandschaft Syrien. Zentrum und Peripherie. Festschrift für Jan-Waalke Meyer*, ed. J. Becker-R. Hempelmann-E. Rehm, Munster, 349-358.

Matthiae 2013

Matthiae, P., *Studies on the archaeology of Ebla 1980-2010*, ed. F. Pinnock, Harrassowitz, Wiesbaden.

Merluzzi 2000

Merluzzi, E., "Basalt Tools at Ebla: An example of groundstone industry in a Central Syria site of the Bronze Age Period", *Proceedings of the First International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East*, ed. P. Matthiae vd., Dipatimento di Scienze Storiche Archeologiche e Antropologiche dell'Antichità, Roma, 1061-1078.

Morandi Bonacossi 2007

Morandi Bonacossi, D., "The Chronology of the Royal Palace of Qatna Revisited: A Reply to a Paper by Mirko Novák", *Egypt and the Levant,* 14, 221-239.

Morandi Bonacossi 2009

Morandi Bonacossi, D., "Der Unterstadtpalast (Qatna)", *Schätze des Alten Syrien: Die Entdeckung des Königreichs Qatna*, Landesmuseum, Württemberg, 156-159.

Morandi Bonacossi 2013

Morandi Bonacossi, D., "The Northern Levant (Syria) during the Middle Bronze Age", *The Archaeology of the Levant: c. 8000-332 BC*, ed. M.L. Steiner-A. E. Killebrew, Oxford University Press, Oxford, 414-432.

Morandi Bonacossi 2016

Morandi Bonacossi, D., "Mishrifeh/Qatna (Homs)", *A History of Syria in One Hundred Sites*, ed. Y. Kanjou-A. Tsuneki, Archeopress, Oxford, 151-155.

Morandi Bonacossi-Da Ros-Garna vd. 2009

Morandi Bonacossi, D.-Da Ros, M.-Garna, G.-Iamoni, M.-Merlino, M., "The Eastern Palace and the Residental Architecture of Area T at Mishrifeh/Qatna", *Mesopotamia,* 44, 61-112.

Na'aman 1976

Na'aman, N., "A New Look at the Chronology of Alalakh Level VII", *Anatolian Studies,* 26, 129-143.

Müller Karpe 2017

Müller Karpe, A., *Sarissa: Die Wiederentdeckung einer hethitischen Königsstadt*, Philipp von Zabern, Darmstadt.

Novák 2004

Novák, M., "The Chronology of the Royal Palace of Qatna", *Egypt and Levant* 14, 299-317.

Ökse-Görmüş 2013

Ökse, A. T.-Görmüş, A., "Salat Tepe 2005-2008 Kazıları", *Ilısu Barajı ve HES Projesi Arkeolojik Kazıları: 2004-2008 Çalışmaları*, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Diyarbakır, 163-200.

Özgen-Helwing 2001

Özgen, E.-Helwing, B., "Ausgrabungen auf dem Oylum Höyük, 1997-2000: Zweiter Vorläufiger Bericht", *Istanbuller Mitteilungen,* 51, 61-136.

Özgen-Engin-Eser 2009

Özgen, E.-Engin, A.-Eser, E., "Oylum Höyük 2007", *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 2, 139-154.

Özgen-Engin-Uysal vd. 2011

Özgen, E.-Engin, A.-Uysal, B.-Ay Şafak, F., "Oylum Höyük 2009", *32. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 2, 56-69.

Özgen-Engin-Uysal vd. 2013a

Özgen, E.-Engin, A.-Uysal, B.-Ensert, H. K.-Ay Şafak, F., "Oylum Höyük 2010", *33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 497-518.

Özgen-Engin-Uysal vd. 2013b

Özgen, E.-Engin, A.-Uysal, B.-Ensert, H. K.-Ay Şafak, F.-Bozkurt, A., "Oylum Höyük 2011", *34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 323-334.

Özgen-Engin-Uysal vd. 2014

Özgen, E.-Engin, A.-Uysal, B.-Ensert, H. K.-Ay Şafak, F.-Bozkurt, A., "Oylum Höyük 2012", *35. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C 1, 159-174.

Özgüç 1966

Özgüç, N., "Excavations at Acemhöyük", *Anatolia,* 10, 9-52.

Özgüç 2004

Özgüç, T., *Kültepe: Kaniš/Neša*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Pinnock 1985

Pinnock, F., "About the trade of Early Syrian Ebla", *MARI,* 4, 85-92.

Pinnock 2001

Pinnock, F., "The Urban Landscape of Old Syrian Ebla", *Journal of Cuneiform Studies,* 53, 13-33.

Pinnock 2016

Pinnock, F., "Dealing with the Past at Ebla. Ancestors' Cults and Foreign Relations", *Proceedings of the 9th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East*, Volume 1, ed. R. A. Stucky-O. Kaelin-H. P. Mathys, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 395-406.

Schirmer 2002

Schirmer, W., "Stadt, Palast, Tempel: Charakteristika hethitischer Architektur in 2. und 1. Jahrtausend v. Chr.", *Die Hethiter und Ihr Reich: Das Volk der 1000 Götter,* Kunst und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland, 204-217.

Ünal 2015

Ünal, A., "A Hittite treaty tablet from Oylum Höyük in southeastern Turkey and the location of Ḫaššu(wa)", *Anatolian Studies,* 65, 19-34.

Wiener 2011

Wiener, N., *Damaged Representation: The Figurines from Bronze Age Tell Sabi Abyad, Syria and the Archaeology of Disregard*, (Master Thesis), Leiden University, Leiden.

Woolley 1955

Woolley, C. L., *Alalakh. An Account of the Excavations at Tell Atchana in the Hatay, 1937-1949.* Report of the Research Committee, 18. Society of Antiquaries, London.

Württemberg-Al Maqdisi-Banacossi vd. 2009

Württemberg, L.-Al Maqdisi, M.-Banacossi, D. M.-Pfälzner, P., *Schätze des Alten Syrien: Die Entdeckung des Königreichs Qatna*, Landesmuseum, Stuttgart.

Yener 2005

Yener, K. A., *The Amuq Valley Regional Projects Vol 1: Surveys in the Plain of Antioch and Orontes Delta, Turkey, 1995-2002*, Oriental Institute Publications 131.

Yon 2006

Yon, M., *The City of Ugarit at Tell Ras Shamra*, Eisenbrauns, Winona Lake, Indiana.

EKLER

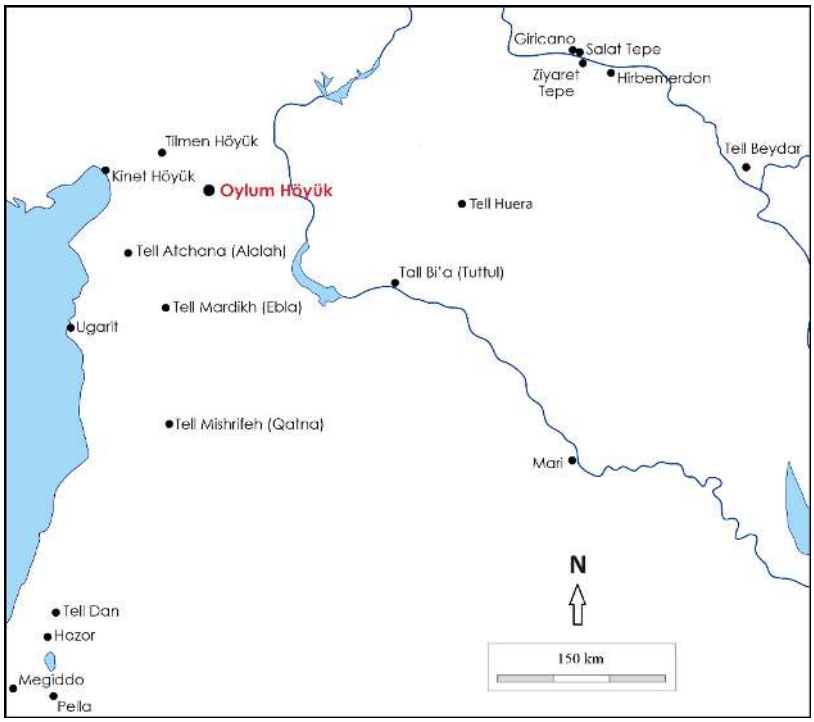

Fig. 1: Oylum Höyük ve çevre merkezler haritası

Fig. 2: Oylum Höyük ve Kuzeybatı Kazı Alanı

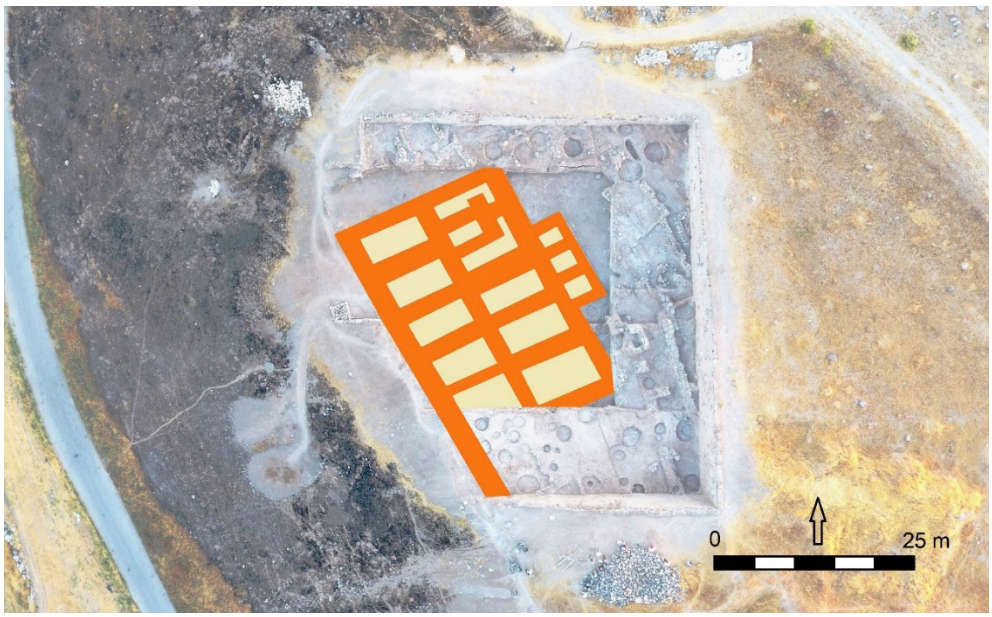

Fig. 3: Kuzeybatı Alan ve Oylum OTÇ I Sarayı

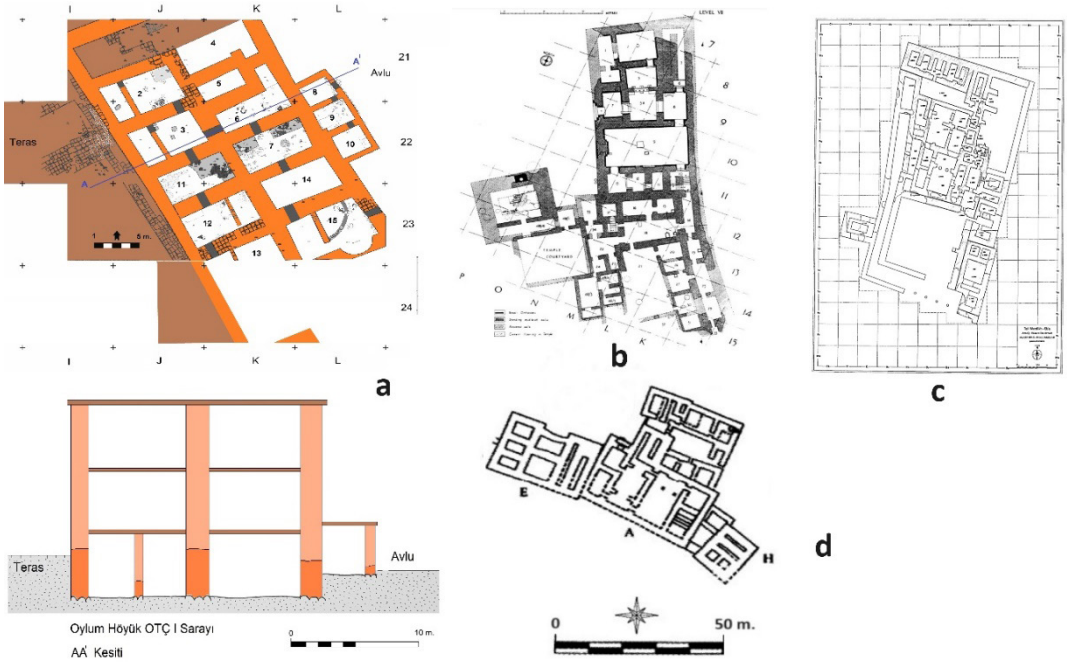

Fig. 4: a-Oylum Höyük OTÇ I Sarayı planı ve kesiti
b- Alalah Yarim-Lim Sarayı (Woolley 1955, 94)
c- Tell Mardikh Batı Q Sarayı (Pinnock 2001, fig. 8)
d- Tilmen Höyük OTÇ Sarayı (Marchetti 2005, 47)

Fig. 5: Batı yamaçtaki kerpiç teras kalıntısı

Fig. 6: 4 ve 6 no'lu simetrik mekânlar ve ortadaki 5 no.lu merdiven odası

Fig. 7: a- 2 no.lu mekân
b- güney duvardaki kapı geçidi ve platform üzerindeki ocaklar
c- yangında ölen iki kadına ait iskeletler

Fig. 8: 6 no.lu mekânın kuzeydoğusundaki yüksek platformlu bölme

Fig. 9: 7 no.lu mutfak mekânı

Fig. 10: a- 7 no.lu mekânın kuzey duvarındaki kapı geçidi
b- kil seki
c- bazalt kaide üzerindeki ocak

Fig. 11: Avlu seviyesindeki 8, 9 ve 10 no.lu mekân dizisi

Fig. 12: a- 11 no.lu oda çay taşı kaplı platform
b- 11 no.lu oda dağılmış seramik parçaları

Fig. 13: 12 no.lu mekân

Fig. 14: 15 no.lu mekân

Fig. 15: 4 no.lu mekânda ele geçen kapı bullası

Fig. 16: a- 7 no.lu mekânda ele geçen bazalt heykel başı
b- 7 no.lu mekânda duvar içinde ele geçen bazalt kült heykelciği

Fig. 17: Saray duvarlarını kerpiç mantolama ile koruma çalışmaları